

<i>Sygn. akt</i>	<i>III AUa 113/14</i>

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **11 czerwca 2014 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Irena Mazurek
	Sędziowie:	SSA Marta Pańczyk-Kujawska SSA Ewa Madera (spr.)
	Protokolant	st.sekr.sądowy Anna Budzińska

po rozpoznaniu w dniu **11 czerwca 2014 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) Spółka z o.o. w S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o podwyższenie stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe

na skutek apelacji pozwanego organu rentowego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu**

z dnia **10 grudnia 2013 r.** sygn. akt **III U 1172/13**

z m i e n i a zaskarżony wyrok w ten sposób, że o d d a l a odwołanie.

Sygn. akt III AUa 115/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 11 czerwca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R., w oparciu o przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił wnioskodawcy M. C.prawa do emerytury, wskazując w uzasadnieniu na brak wymaganego

ustawą piętnastoletniego okresu pracy w szczególnych warunkach wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Jednocześnie organ rentowy zakwestionował możliwość zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych dowodzonego przez wnioskodawcę okresu zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni (...) w T. od 2 maja 1979 r. do 3 listopada 1993 r. podnosząc, że świadectwo pracy z 5 czerwca 2013r. nie stanowi pełnowartościowego środka dowodowego, bowiem nie zawiera podpisu, pieczęci, daty wystawienia, charakteru pracy zgodnego z powołanym wyżej rozporządzeniem.

Skarżąc powyższą decyzję odwołaniem wnioskodawca M. C. zarzucił naruszenie § 2 ust.2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskazując, że będąc zatrudniony w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w T. wykonywał prace kierowcy ciągnika, kombajnisty, operatora koparki, a praca ta jest zaliczana jako wykonywana w warunkach szczególnych i przyporządkowana do Wykazu A Działu VIII poz.3 stanowiącego załącznik do powołanego rozporządzenia.

W konsekwencji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji przez przyznanie mu prawa do emerytury.

Odpowiadając na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji. Pozwany Zakład odwołał się do treści art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach.

Wyrokiem z 15 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Tarnobrzegu zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy M. C. prawo do emerytury od 19 czerwca 2013r.

Sąd I instancji ustalił, że M. C. (urodzony (...)), 22 maja 2013 r. wystąpił z wnioskiem o emeryturę. W rozpoznaniu złożonego wniosku organ rentowy wydał zaskarżoną decyzją z 11 czerwca 2013 r. odmawiającą przyznania emerytury. Za wykazany na 1 stycznia 1999 r. przez wnioskodawcę pozwany Zakład uznał wymiar 25 lat, 3 miesięcy i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych w tym 6 lat, 7 miesięcy i 13 dni pracy w warunkach szczególnych. Ponadto Sąd ustalił, że wnioskodawca od 18 września 1972r. do 30 kwietnia 1979 r. był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) w H. na stanowisku operatora przesuwarki elektrycznej oraz operatora prasy. Za okres tego zatrudnienia otrzymał świadectwo pracy wykonywanej w warunkach szczególnych przyporządkowujące to zatrudnienie do Wykazu A Działu V poz. 11 pkt 7 aktu resortowego. Od 2 maja 1979r. do 15 grudnia 2000r. odwołujący pracował w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w T.. Od 1979r. do 1993r. jako kierowca ciągnika, zaś od jesieni 1993r. na stanowisku prezesa spółdzielni. Sąd ustalił, iż zatrudnienie wnioskodawcy wynikało z zawartej umowy o pracę, przy czym był on również członkiem spółdzielni. W czasie zatrudnienia na stanowisku kierowcy ciągnika w okresie letnim wykonywał ciągnikiem usługi rolne przy pracach polowych, natomiast w okresie zimowym pracował przy utrzymaniu dróg wojewódzkich, powiatowych i krajowych realizując umowę zawartą pomiędzy spółdzielnią a (...) w M.. Ponadto we wskazanym okresie odwołujący przez dwa sezony, jeden miesiąc w roku pracował jako kombajnista. Jako kierowca ciągnika i kombajnu wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd Okręgowy wskazał na treść wydanego świadectwa pracy stwierdzającego zatrudnienie M. C. od 2 maja 1979r. do 15 grudnia 2000r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w T. w pełnym wymiarze czasu pracy jako kierowca ciągnikowy, kombajnista, operator koparek, prezes. Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie wiarygodnych – w ocenie sądu - zeznań świadków M. J., Z. P., zeznań wnioskodawcy oraz dokumentacji z jego akt osobowych i akt organu rentowego.

W ocenie Sądu przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że M. C. od 2 maja 1979r. do 3 listopada 1993r. (13 lat, 1 miesiąc i 9 dni) będąc zatrudniony w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w T. świadczył pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako kierowca ciągnika, przyporządkowaną do Wykazu A Działu VIII pod poz. 3 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz Wykazu A Działu VIII poz. 2 pkt 1 wykazu do uchwały Zarządu (...) Związku Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych z 15 marca 1984r. Wskazany wyżej okres (nawet po wyłączeniu kwestionowanego przez pozwanego Zakład okresu od 2 maja 1979r. do 31 grudnia 1982r.) wraz z uwzględnionym przez organ rentowy(zatrudnienie w (...) Przedsiębiorstwie (...) w H.) skutkuje – zdaniem

Sądu I instancji - wykazaniem ponad 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, niezbędnego do uzyskania emerytury na podstawie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS. Wobec powyższego na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do świadczenia emerytalnego w obniżonym wieku emerytalnym.

Skarżąc powyższy wyrok apelacją pozwany Zakład zarzucił:

- naruszenie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227) oraz § 2 ust.1 i § 4 ust.1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach poprzez przyjęcie, że wnioskodawca wykazał 15 lat pracy w warunkach szczególnych i przyznanie z tego tytułu emerytury, pomimo braku spełnienia powyższej przesłanki,

- naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, w szczególności art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie oceny dowodów bez wszechstronnego rozważenia wszystkich okoliczności sprawy. Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie kwestionowanego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Pozwany organ rentowy podniósł fakt wynikający z przedłożonych przez wnioskodawcę dokumentów stanowiących o posiadaniu statusu członka spółdzielni, wykluczający możliwość skorzystania z przywileju przewidzianego w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zarzucił brak ustalenia przez Sąd okresu zatrudnienia wnioskodawcy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w T. na podstawie umowy o pracę, co uniemożliwia ustalenie wymiaru jego zatrudnienia w warunkach szczególnych, co z kolei rzutuje na brak możliwości oceny przesłanek niezbędnych do przyznaniażądanego świadczenia.

Wnioskodawca M. C. domagał się oddalenia apelacji wskazując, że jako członek spółdzielni wykonywał swoją pracę w reżimie przewidzianym dla umowy o pracę, a zatem wykonywał ją w ramach stosunku pracy, nie uzyskiwał żadnych dodatkowych świadczeń, zobowiązany był jedynie do wniesienia wkładu.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie ustalił, i zważył co następuje :

Apelacja pozwanego organu rentowego jest w pełni uzasadniona i jako taka zasługuje na uwzględnienie, zebrany zaś w sprawie materiał dowodowy pozwala na wydanie orzeczenia reformatoryjnego.

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca M. C. dochodził ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku, o której mowa w art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227). Intencją ustawodawcy było zapewnienie nabycia uprawnień dla tej kategorii ubezpieczonych, którzy urodzili się po 31 grudnia 1948 r., osiągnęli wiek przewidziany w art. 32, 33, 39 i 40 oznaczonej ustawy emerytalno – rentowej (a to, 55 lat dla kobiet oraz 60 lat dla mężczyzn), o ile przed 1 stycznia 1999 r. spełnili przesłanki stażowe – tj. wykazali łączny staż ubezpieczenia wynoszący odpowiednio dla mężczyzn co najmniej 25 lat, a dla kobiet 20 lat , w tym co najmniej 15 – letni staż pracy w warunkach szczególnych (wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na danym stanowisku), oraz którzy nie przystąpili do OFE, ewentualnie złożyli wniosek o przekazanie zgromadzonych na rachunku tego Funduszu środków na dochody budżetu państwa. Podkreślić należy, iż prawo do tej emerytury przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia warunki określone w tym przepisie, niezależnie od tego, kiedy osiągnął przewidziany ustawą wiek metrykalny.

Rozstrzygnięcia wymagało, czy wnioskodawca legitymuje się wymaganym ustawowo piętnastoletnim okresem pracy w szczególnych warunkach. Na etapie postępowania administracyjnego organ rentowy uwzględnił do tak określonego zatrudnienia, pracę wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie (...) w H. w wymiarze 6 lat, 7 miesięcy i 13 dni. W postępowaniu sądowym, zainicjowanym odwołaniem M. C., Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu ustalił, na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, wymiar czasu pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej określając go na co najmniej 9 lat, 5 miesięcy i 9 dni. Z tak przyjętym ustaleniem, jak i oceną prawną sprawy Sądu I instancji nie można się zgodzić. W tym miejscu należy przypomnieć, że uprawnienie

do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym stanowi odstępstwo od ogólnej reguły przyznawania świadczeń (przy uwzględnieniu powszechnego wieku emerytalnego), stąd zachodzi konieczność ścisłej interpretacji przepisów regulujących to prawo. Podstawowym dowodem na wykazanie pracy w szczególnych warunkach jest świadectwo pracy potwierdzające ten fakt, spełniające wymogi formalne. Niewątpliwie rację ma organ rentowy twierdząc, iż przedłożone przez wnioskodawcę świadectwo pracy w warunkach szczególnych nie spełnia wymogów formalnych stanowiących o zakwalifikowaniu wskazanego dokumentu jako dowodu potwierdzającego sporną okoliczność. W przypadku braku takiego dokumentu, wykazanie powyższej okoliczności możliwe jest innymi dowodami, przy czym dowody te muszą być precyzyjne, jednoznaczne i pewne (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1998r. II UKN 440/97). Zgodnie z art. 232 kpc obowiązek przedstawienia takich dowodów spoczywa na wnioskodawcy. Istotnym jest przypomnienie, iż spór dotyczy pracy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej. Ustalenia Sądu Okręgowego sprowadzają się do przyjęcia iż w spornym okresie wnioskodawca był równocześnie pracownikiem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę oraz członkiem spółdzielni. W tym miejscu należy zauważyć, iż świadczenie pracy przez członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych nie było traktowane w kategoriach umowy o pracę. Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, że stosunki, jakie zachodzą pomiędzy tymi osobami a spółdzielniami stanowią pochodną od stosunku członkostwa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1953 r., II C. 653/53 - OSN 1995/II, poz. 21) i regulowane są aktami wewnątrzspółdzielczymi, takimi jak statut i regulamin pracy. Ustawodawca nie przewidział w rolniczej spółdzielni produkcyjnej również formy zatrudnienia występującej w spółdzielni pracy tj. spółdzielczej umowy o pracę (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2012r. sygn. akt I UK 384/11). Zdolni do pracy członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych mieli prawo i obowiązek w niej pracować, ale w zakresie ustalonym przez statut lub uchwałę walnego zgromadzenia, bez zastosowania do tego stosunku - nawet odpowiednio - przepisów dotyczących umowy o pracę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 1968 r., I PR 183/68, nie publikowany). Zatem wykonywanie pracy na podstawie ważnego stosunku członkostwa wyklucza kwalifikowanie tej pracy jako stosunku pracy. Zatrudnienie wynikające ze stosunku członkostwa w spółdzielni nie odpowiada warunkom, o których stanowi art. 22 § 1 kodeksu pracy, bowiem z jego istoty wynikają prawa i obowiązki, które nie występują w stosunku pracy a z przepisów prawa spółdzielczego tj. ustawy z 16 września 1982r. (Dz. U. z 2003r. nr 188, poz. 1848 ze zmianami) w szczególności z art. 18, który uprawnia członka spółdzielni do uczestniczenia w walnym zgromadzeniu lub zebraniu grupy członkowskiej, daje możliwość wyboru i bycia wybieranym do organów spółdzielni, do udziału w nadwyżce bilansowej, czy zaskarżania uchwał walnego zgromadzenia (art. 42 § 4 prawa spółdzielczego). Obowiązek wniesienia wkładu wynika również z przepisów powołanego unormowania (art. 152), co zostało potwierdzone w wyroku Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2009r. sygn. akt I UK 186/09). Z powołanych stanowisk Sądu Najwyższego wynika jednoznacznie, iż niekorzystanie przez spółdzielcę z przysługujących mu praw nie oznacza, że nie kształtują one treści stosunku prawnego łączącego go ze spółdzielnią. Niektóre prawa, czy obowiązki związane z pracą członka spółdzielni mogą być podobne czy identyczne z tymi, które wynikają ze stosunku pracy, jednak zbieżności te nie mogą przesądzać o zakwalifikowaniu tej pracy, jako umowy wynikającej ze stosunku pracy. Należy podkreślić, iż brak możliwości świadczenia pracy na podstawie umowy o pracę przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej wynika z woli ustawodawcy, który między innymi w art. 114 § 1 Prawa spółdzielczego przyznał uprawnienie spółdzielni do zatrudniania osób nie będących jej członkami (a więc na podstawie umów nie wynikających z członkostwa) przy wykonywaniu prac wymagających kwalifikacji, jakich członkowie nie posiadali.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy należy zauważyć, iż zaświadczenia z 30 czerwca 2005r. wydane przez pracownika archiwum działającego przy (...) Związku Spółdzielni Produkcji Rolnej w R. będące w dyspozycji organu, dokumentacja zalegająca w aktach osobowych wnioskodawcy, jak i on sam, potwierdzają fakt jego członkostwa w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w T. w całym spornym okresie będącym przedmiotem rozważań. Powyższego ustalenia nie może zmienić podnoszona przez skarżącego w odpowiedzi na apelację okoliczność fikcyjnego, przymusowego – w ocenie wnioskodawcy - charakteru członkostwa w spółdzielni, gdyż przeczy temu chociażby fakt wyboru go na stanowisko prezesa spółdzielni, a więc korzystanie z uprawnień przyznanych członkom rolniczych spółdzielni produkcyjnych na podstawie Prawa spółdzielczego. Wyłącznie bowiem formalne nawiązanie stosunku członkostwa, bez zamiaru jego faktycznej realizacji i bez możliwości korzystania z uprawnień przyznanych członkom spółdzielni może skutkować ustaleniem pracowniczego charakteru zatrudnienia w spółdzielni. Odnosząc się do twierdzeń wnioskodawcy zawartych w odpowiedzi na apelację podkreślić należy, że to na nim spoczywał

dowód wykazania, że sporny okres pracy był okresem, który winien zostać uwzględniony do stażu pracy w warunkach szczególnych, a co za tym idzie wykazania również pracowniczego charakteru zatrudnienia. Tymczasem zgromadzony w sprawie materiał dowodowy twierdzeń tych w żaden sposób nie dowodzi.

Skoro M. C. nie wykazał co najmniej piętnastoletniego okresu pracy w szczególnych warunkach, to tym samym nie spełnia przesłanek do uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu zatrudnienia w tak określonych warunkach. Wobec powyższego uzasadnionym było uwzględnienie apelacji, a w konsekwencji zmiana zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania na podstawie art. 386 § 1 kpc.